

FULA GUBBAR, NÄTFLIRTAR OCH CAMSEX

Om vad tjejer möter på
nätet och hur vi möter dem

För tjejjourer och andra stödverksamheter som möter unga tjejer

Denna bok är en del av Tjejjouren.se:s utbildningsatsning
Ses online! om unga, sex och internet (2010-2011) som
finansierats med stöd av Ungdomsstyrelsen och Brottsförmyndigheten.

Projektledare: Charlotta Green

Redaktörer: Charlotta Green, Carin Göransson, Frida Zellinger, Malin Tilling

Tack till: Britta Dahlroth, Shilan Caman, Maria Dorrian, Solveig Sörlin, jourtjejer
i ROKS och SKR samt Tjejjouren.se:s referensgrupp som stöttat och bidragit med
sin kompetens längs vägen, deltagare, samarbetspartners och paneler.

© Riksorganisationen för Kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)
Sveriges Kvinno- och tjejjourers Riksförbund, SKR och författaren.

Grafisk form och illustration: www.sofiekindahl.se

Innehåll

Varför särskilt fokus på nätet?	5
Sexualitet på nätet.....	12
Hur har nätet förändrat vår sexualitet?.....	14
Vad är en norm?	16
Hur skiljer sig normer kring kön åt offline/online?	18
Utsatt på nätet	22
Spridning av sexuella bilder.....	25
Sexuell grooming på nätet och "fula gubbar".....	28
Sex över webbkameran	32
Porr.....	34
Sex mot ersättning.....	36
Avslut.....	40
Nättips	41
Endnotes	42

Varför särskilt fokus på nätet?

Nätet är en självklar del av ungas vardag. Vänner hittas och förloras, flirtar uppstår, en del betar sig illa, andra skriver fina kommentarer. Idag finns tillgång till nätet i mobilen, i klassrummet och många har egen dator på sitt rum. Trots detta är det många unga som uppger att de inte vänder sig till någon vuxen när det hänt något online.¹ Det finns en rädsla för att inte bli förstådd.

Nu är det dags för att alla vi som möter unga skaffar oss nätkoll och synliggör vardagen på nätet på samma sätt som vi gör med livet i skolan, i hemmet eller på fritidsgården.

Denna skrift kan ses som ett feministiskt komplement till annat material på området. Vi utgår från tjejjourserfarenheter och ett normkritiskt stöttande av unga tjejer. Materialet tar avstamp i de frågor och funderingar som skickats in till vår frågelåda på Tjejjouren.se. De citat som förekommer i texten är omarbetade versioner av frågor som skickats till vår nationella frågelåda.

Vår övertygelse är att andra stödverksamheter än tjejjourer kan ha användning av denna skrift. Oavsett om stöd ges via en tjejjour, på en ungdomsmottagning, genom polisen, i skolhälsovården, på fritidsgården eller via en myndighet har vi samma gemensamma uppdrag; Att möta unga i deras vardag och finnas där som stöd när de är redo att ge sig ut i livet! Alla vi som möter unga har ett viktigt ansvar att hålla oss uppdaterade och ständigt reflektera över vilken kunskap vi behöver för att göra detta på bästa möjliga sätt.

VILKA ÄR VI?

Tjejjourer har funnits och verkat på nätet i över tio år. En tjejjour är ett forum där personer som identifierar sig som tjejer kan få hjälp med att sätta ord på tankar, känslor, händelser och annat som är viktigt i livet just nu.

En genomsnittlig tjejjour har kontakt med flera unga tjejer i veckan kring funderingar om kroppen, ångest, självskadebeteende, sex, utsatthet och övergrepp. Många frågor handlar om relationer med kompisar, partners och familj. Dessa ämnen går det att läsa mer om i Tjejjouren på hemsidan.

Tjejjourernas största uppgift är att jobba förebyggande och stöttande. Idag engagerar sig cirka 600 jourtjejer på olika tjejjourer runt om i Sverige på sin fritid med att stötta och stärka andra unga tjejer. Vår ambition är att vara den första instansen. Att fungera som en kudde mellan stolarna där stödet saknas. När det inte finns någon bästa kompis, när kuratorn är borta eller ungdomsmottagningen känns skrämmande.

Det unika med tjejjourerna är den låga tröskeln för kontakt, och många stödsökande säger också att "Det här har jag aldrig berättat för någon förut". Det är ett förtroende vi får från unga tjejer, ett förtroende som vi är noga med att förvalta. Tjejjouren.se hade cirka 180 000 unika besökare det första året och ungefär 6000 kommer förbi varje vecka.

Hemsidan Tjejjouren.se lanserades 2010 och är ett samarbete mellan landets 60 tjejjourer, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS) och Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund (SKR). Syftet är att göra tjejjourerna mer tillgängliga för unga tjejer och möjliggöra för jourerna att kunna ha jour tillsammans, samt att samla alla jourer på ett ställe och på så sätt täcka hela Sverige och alla veckans dagar.

Jag vill inte vända mig till en skolkurator, vill inte prata med en främling som jag inte känner, känns bäst när jag är helt anonym på internet.

ATT MÖTA STÖDSÖKANDE PÅ NÄTET

Nätet är en livsviktig arena där unga tjejer på eget initiativ tar kontakt och söker information på sina villkor. Det är däremot inte självklart att alla stödverksamheter ska bedriva sin verksamhet på nätet. Det är en arbetsmetod som kan användas beroende på inriktningen på den egna verksamheten.

Tjejjourer runt om i landet jobbar på olika sätt. Att de flesta tjejjourer arbetar med stöd över nätet beror på en anpassning efter hur de stödsökande själva valt att kontakta oss. Våra telefoner har slutat ringa under jourtiderna. Däremot har vi haft hektiska timmar på chatten och många timmar har lagts på att besvara frågor som kommit in över mejl.

Det finns en rad fördelar med att söka stöd och råd över nätet. Den främsta är att det går att vara anonym. Tjejer som kontaktar oss avgör själva hur mycket de vill berätta om sin person eller situation. Varje stödsamtal kan dessutom vara helt förutsättningslöst. Tidigare konversationer behöver inte påverka den situation den stödsökande befinner sig i just nu. Ena dagen kan hon ha frågat om sitt självskadebeteende och nästa dag vill hon prata om en flirt på sommarlägret. Hon kan själv välja att uppge samma namn eller återberätta delar av sitt tidigare samtal.

Via hemsidan Tjejjouren.se går det att ställa frågor till en nationell frågelåda. Till skillnad från de frågor som skickas direkt till lokala tjejjourer blir alla frågor och svar publicerade på hemsidan. Vi har märkt av att det är en låg tröskel för vad tjejer hör av sig med till frågelådan. Många har tankar om kroppen, sex och kärlek. Det kan handla om allt från mens till att raka fittan och frågor om pubertet och vikt. De lite mer komplexa och kanske i vissa fall tyngre frågeställningarna går ofta direkt till jourerna. Då efterfrågas en mer personlig kontakt. Ibland vill tjejen prata med en jour som finns i närområdet som lättare kan förstå den lokala kontexten och andra gånger vill hon ha kontakt med en jour så geografiskt långt bort från henne själv som möjligt.

Vi får ofta frågor som det lätt och snabbt går att söka svaret på via en vanlig sökmotor. Att många ändå väljer att vända sig till oss tyder på ett behov av att få något mer. Att bli sedd och bekräftad. Att få ett personligt svar och en kontakt som ser varje tanke, fundering och fråga som unik. En del stödsökande uppger att de frågar samma sak till många instanser; kanske till oss, Bris och UMO.se. Det är enkelt och lättillgängligt att ta kontakt på nätet och frågor kan ställas vilken dag som helst och under dygnets alla timmar. De olika stödfunktionerna kan på så sätt fungera som pusselbitar.

Att svara på mejl tar tid. Det finns sällan möjlighet att ställa följdfrågor, och ofta behöver vi tolka varje ord för att kunna öppna upp för så många handlingsalternativ som möjligt för henne. För att nå alla är det viktigt att vi är tydliga och använder ett lätt språk utan förkortningar, ordspråk eller ironi.

Tjejjourrörelsen är inte homogen och vi är inte alltid överens. Vi är en levande rörelse och de stödsökandes frågor får oss att ständigt ifrågasätta våra egna värderingar. Tillsammans bildar vi en stark och självklar stödfunktion för unga tjejer.

Jag känner mig så ensam i skolan, men det är så roligt att ha någon som skriver på Msn varje dag.

NÄTET – MÖJLIGHETER OCH RISKER

På nätet kan unga tjejer ta plats och hitta gamla och nya vänner. Det går att läsa och skriva på det språk som känns mest bekvämt och hitta sammanhang långt bort från den egna hemmiljön. Tjejer som är starkt kontrollerade hemma kan ha en begränsad tillgång till nätet i hemmet, men få ett andrum i skolan eller på biblioteket.

Det kan vara både skönt och praktiskt att kunna utforska och experimentera på nätet utan att fysiskt behöva förflytta sig från det egna rummet, klassrummet eller biblioteket. Ibland kan det dessutom vara lättare att sätta gränser och skapa relationer online än offline och obehagliga kontakter går att blocka eller helt enkelt stänga ute genom att logga ut från forumet eller datorn.

Precis som i övriga delar av livet, behöver vi hantera en komplex verklighet. Nätet med alla sina möjligheter är också en plats med utmaningar. Ett stort antal unga tjejer utsätts dagligen för oönskade kontakter och sexuella kränkningar.² Många är oroad över mobbning och att bilder och privat information ska spridas bortom ens kontroll.

De flesta är ensamma när de är på nätet och har själva kommit fram till en mängd olika strategier för att undvika risker och obehagliga kontakter. Många tjejer har integrerat skyddsstrategier i sin livsstil. Det kan likväl handla såväl om att ha telefonen inprogrammerad på 112 när hon är på väg hem en sen kväll som att kontrollera att personen online verkligen är den som den utger sig för att vara.

Jag frågade om han kunde ta en bild på sig själv där han håller upp ett papper där det står mitt namn.

Vi har webbat med varandra, men jag fick se henne i webben före hon fick se mig så jag kunde vara säker på vem hon är.

Men vad händer om en tjej är försiktig och ändå råkar illa ut? Eller om hon bestämmer sig för att det inte är värt mödan att vara rädd och begränsa sig, och då blir utsatt? Blir hon medbrotsling om hon lägger ut en bild på sig själv på internet som någon annan sprider eller för att hon har en blogg som utmanar och provocerar?

Om någon råkar illa ut handlar det sällan om att hon inte visste bättre. Mer troligt är att vi ibland hamnar i situationer som inte blev som vi tänkt oss. Unga testar gränser och ibland kanske det till och med känns värt eller spännande att ta risker. Ibland kan det dock handla om påtryckningar och att inte ha möjlighet till att säga ifrån i en situation som har upplevts som hotfull.

Dålig självkänsla och funktionsnedsättningar som gör det svårt att bearbeta information påverkar möjligheten att sätta gränser och har ett starkt samband med utsatthet på nätet. Det har visat sig att många som råkar illa ut på nätet är utsatta även i andra delar av livet.³ Att någon som har blivit utsatt för ett brott eller en kränkande handling inte själv bär ansvar för det som hänt kan verka självklart, och lätt att säga. Men många som fått en obehaglig bild skickad till sig i mobilen, ett "hora" slängt efter sig i korridoren eller blivit utsatta för en våldtäkt känner skuld och skam.

Ofta uppmanas framförallt tjejer att akta sig för att gå hem själva på kvällen, att inte klä sig "utmanande", att vara försiktiga med vilka de pratar med på nätet. Skyddsstrategierna är oändliga, och säkert välmenande. Men för att få fortsatt högt förtroende från unga tjejer är det viktigt att vi i stödkontakten möter dem i deras vardag och lägger ansvaret där det hör hemma - på den som utsatt henne för kränkningar eller brott.

Sexualitet på nätet

Jag har träffat den mest fantastiska personen på Msn. Vi är jättelika varandra, han förstår mig, tröstar mig och har precis samma humor. Men jag vet inte om jag ska åka flera hundra mil för att träffa honom. Jag tycker relationen är bra som den är och vi har bra sex, måste vi träffas offline?

Sexualitet på nätet har olika innebörder för olika personer i olika sammanhang. Det kan vara att flirta och leta kärleksrelationer, att finna sexpartners, titta på porr, läsa erotiska texter, chatta med andra om sex, ha sex via webbkameran, köpa sexprodukter eller finna sexuellt likasinnade.⁴ Vad som är särskilt för unga är att nätet är en unik arena för att **utforska sin sexualitet**.

Ofta problematiserar och oroar sig vuxna för tjejers prövande av sexualiteten, medan man förväntar sig att killar ska vara mer utåtagerande. Det är viktigt att vara tydlig med att ungas sexualitet i sig INTE är ett problem. Ungdomstiden är för många en period av experimenterande. Att utforska sin sexualitet behöver inte vara ett riskbeteende eller en signal om att något är fel.

Vi använder nätet på olika sätt. Studier visar att användningen av nätet ser olika ut beroende på vilken generation vi tillhör och om vi känner oss som tjej, kille, både och eller någonstans mitt emellan. Vi har olika erfarenheter beroende på om vi definierar oss som homosexuella, heterosexuella, bisexuella eller asexuella. Transpersoner kan ha andra erfarenheter på nätet än cispersoner (personer som inte identifierar sig som transpersoner).

Det är viktigt att uppmärksamma dessa skillnader, men det är lika viktigt att ha en helhetsbild på ungas nätanvändning. Det går inte att bortse från att det finns en rad olika faktorer som samspelar och som påverkar hur vi bemöts och upplever vardagen online. Erfarenheter av och kunskap om nätet är beroende av bland annat aspekter som ålder, kön, klass, funktionalitet, religion, etnicitet, om detta finns det mycket kvar att lära och forska om.

På Tjejjouren.se är det vanligt att besökaren söker kunskap om sex. Tjejjourens texter om sex, onani och orgasm är bland de mest lästa. I vår frågelåda kommer ofta frågor om relationer, identitet, flirtar och porr. De är centrala ämnen i ungas liv och därför oerhört viktiga för oss som stödverksamheter att arbeta med. För att på ett trovärdigt och seriöst sätt kunna möta unga i dessa frågor är det nödvändigt att vi först tänker igenom och synliggör våra egna normer och värderingar kring nätet och sex. Först då kan vi möta den stödsökande tjejen på hennes egna villkor. Vi hoppas att den här boken kan bli ett steg på vägen.

Hur har nätet förändrat vår sexualitet?

Jag har lite funderingar kring orgasmer. Själv tycker jag det är jätteskönt med orgasmer men jag kan nästan bara få dom på ett sätt; genom internet. Är det fel? Att titta på medans någon annan har sex och bli kåt?

Det finns en rad olika faktorer som påverkar vår sexualitet; psykologiska, biologiska, fysiska och sociala. De flesta är överens om att den sociala delen är viktig och här har nätets utbredning absolut förändrat vår sexualitet. Framförallt har nätet förändrat vårt beteende, alltså vad vi gör. Kanske har det även förändrat hur vi känner och hur vi identifierar oss. Internet gör det lättare att både skaffa och behålla sexuella kontakter. Det är möjligt att utforska och testa praktiker och identiteter online som vi sen kan välja att ta med oss offline.

Unga har dessutom fler tillfälliga sexpartners idag än för bara några år sedan och fler kommer ut med sin identitet som homosexuell och bisexuell tidigare i tonåren.⁵ På nätet kan det vara lättare att hitta andra som delar samma intressen eller identifierar sig på samma sätt som en själv. Gamla traditionella normer om kärleks- och sexrelationer utmanas med ett större socialt nätverk och möjlighet att knyta nya kontakter.

Vi båda är jättekära, men han tror att jag är 21 och heter IZZI är blond och har stora bröst, när jag bara är tolv och heter nått annat.

Dessutom återkommer vi till att nätet erbjuder anonymitet, vilket är en viktig faktor för att kunna testa och leva ut sin identitet. Det kommer ofta in frågor till Tjejjouren.se som handlar om att den stödsökande, eller någon hon träffat på nätet, målat upp en bild av sig själv som skiljer sig från den som personen visar offline.

Många unga tycker det är lättare att vara sig själv på nätet än utanför.⁶ Det kan vara skönt att det inte finns en så tydlig mall över hur den sexuella kontakten ska gå till och vilken typ av kropp som förväntas ha en viss typ av sex. De allra flesta förändringar som kommit med nätets framväxt upplevs som positiva. Men det går inte att komma ifrån att bilden av hur tjejer förväntas vara och hur tjejer förväntas se ut även finns på nätet och att den ibland till och med kan förstärkas där. Dessa normer kan både vara begränsande och i vissa fall direkt diskriminerande. Vad normer är och hur de funkar kan du läsa mer om i nästa stycke.

Vad är en norm?

Normer är en rad föreställningar kring vad som är "fint och fult", " normalt och onormalt", "naturligt och onaturligt", "rätt och fel". Det kan finnas en stor press att leva upp till allt som en tjej förväntas vara för att passa in i rådande normer.

Det finns många bra normer kring hur vi ska förhålla oss till varandra. Inom tjejjoursrörelsen har vi till exempel normer för att visa varandra ömsesidig respekt, visa upp tjejer och kvinnor som förebilder och för ett systerligt bemötande av varandra och stödsökande. Dessa fungerar ofta som sociala hjälpmedel. Men var gränserna mellan bra och ojämlika normer går är inte alltid självklart. Många normer begränsar människors möjlighet att forma sina liv och kan vara diskriminerande. Att synliggöra normer är därför en viktig del i arbetet för jämlikhet.

Normkritik handlar om att belysa vilka normer som dominerar i samhället, för att sedan kunna ifrågasätta och förändra dem. Är det så att alla tjejer är duktiga, ansvarstagande, heterosexuella, fnittriga varelser? Har alla identifierat sig som tjejer sedan födseln? Tjejer som kontaktar oss har olika sexualiteter, religioner och bakgrunder. Möjlighet att röra sig, höra, se, tolka och bearbeta information varierar. Ofta vet vi ingenting om de stödsökandes funktionalitet och hur de definierar sig själva, vem de tänker på, förälskar sig i eller hur de har sex. Det är viktigt att vi aldrig förutsätter något vi inte vet, utan ser varje tjej som ett oskrivet blad och försöker utgå från det hon själv berättar om sin situation.

Låt oss ta två exempel. Säg att en tjej hör av sig och frågar om intimrakning. Kanske skriver vi i svaret om röda prickar eller att hon rakar sig för att en pojkvän vill. Men att utgå från den här typen av föreställningar förhindrar vår förmåga att möta alla stödsökande. Den som ställt frågan kanske har en mörk hudfärg där prickar inte syns som röda märken. Eller hennes partners kanske är både tjejer och killar som inte har några åsikter om rakning. Ett normativt svar utgår från att hon ser ut och påverkas av ett visst mönster som vi sätter och utgår från på förhand. Säg att en annan stödsökande hör av sig och behöver stöd i sitt självskadebeteende. Kanske skriver vi

i svaret att hon skulle kunna prata med vänner och föräldrar. Men genom att förutsätta vem eller vilka hon kan vända sig till riskerar vi att utgå från att den stödsökande har ett socialt nätverk och god relation till sin familj. Den stödsökande kommer inte känna sig bekräftad om det inte speglas i det bemötande hon får från oss.

Vi som stödverksamheter har en viktig uppgift att fylla i att visa att normer inte är fasta och låsta. Vi kan finnas där för tjejen, lyssna på henne och försöka bredda hennes perspektiv och handlingsutrymme. Visa på att normer är i ständig förändring och skiftar i både tid och rum. Genom att rucka lite på bilden av hur en tjej eller kille förväntas se ut och bete sig, kan vi göra stor skillnad!

Vi kan finnas där för tjejen, lyssna på henne och försöka bredda hennes perspektiv och handlingsutrymme.

Det är ofta lättare att tänka att det är andra som behöver bli mer fördomsfria och skaffa sig mer kunskap för att komma tillrätta med ojämlikheter och diskriminering. När vi till exempel pratar om sexuella trakasserier handlar det ofta om känslan hos den som utsätts, eller om hur de som utsätter någon endast gör det på grund av okunskap. Men att arbeta normkritiskt innebär att titta på de normer som stora delar av samhället är med och skapar och inte bara en begränsad del. Detta kräver att vi även rannsakar oss själva. Vilka normer utgår vi ifrån? Kan det finnas tillfällen då stödsökande upplever sig begränsade i kontakten med oss? Vilka fallgropar finns? Det är viktigt att prata om normer för att alla ska känna sig välkomna, och för att uppmuntra fler tjejer att våga bryta mot normer som de själva känner är begränsande.

Använd gärna exempel från frågelådan på Tjejjouren.se som diskussionsunderlag i er verksamhet. Skriv var sitt svar och diskutera sen hur ni tänkt. Har ni varit öppna för alla sidor av tjejens situation? Skulle svaret sett annorlunda ut om ni bytte ut nätet mot skolgården? Hur kan ni svara peppande och stärkande samtidigt som ni är öppna för att kränkningar och övergrepp kan ha skett? Det kan vara både en jobbig och spännande resa att ifrågasätta invanda föreställningar. Låt det ta tid och återkom kontinuerligt till de här frågeställningarna, de utvecklas ofta under resans gång.

Hur skiljer sig normer kring kön åt offline/online?

Nätet ger tjejer möjlighet att utmana traditionella könsroller och utforska sin sexualitet utifrån den egna kroppens förmåga. Det går att utge sig för att vara vem som helst, hitta sammanhang där det finns utrymme att prata till punkt, skapa opinion, och uttrycka orättvisor och vardagligheter. Samtidigt behöver tjejer ofta förhålla sig till en viss typ av femininitet i interaktionen med andra på nätet. Det kan vara svårt att bryta mot för många normer och det gäller ofta att kunna hitta en balans av att vara "lagom" sexig i bilder och loggar. Annars finns risk att drabbas av ryktesspridning och obehagliga kommentarer.

Ibland blir jag så sur. För en stund sedan satt jag och lyssnade på bra musik och kände att mitt självförtroende steg. I farten la jag upp några bilder på mig själv på Bilddagboken. Bara några sekunder senare får jag ett snuskigt meddelande av en som ville se mig i webbkameran. Sen dyker det upp en massa nakna tjejer på msn:s hemsida. På bara några minuter försvann allt självförtroende!

Tjejer som kontakter oss balanserar ofta mellan att inte vilja behöva be om ursäkt för sin sexualitet samtidigt som de behöver förhålla sig till alla normer som finns i det övriga samhället. I många nätforum verkar könsroller till och med förstärkas snarare än utmanas. På så sätt återskapas de bilder som redan finns i traditionella massmedier.⁷

Jag älskar att blogga! Det är så himla roligt. Men jag får inte blogga för mina föräldrar. Jag har tjatat om det men dom säger hela tiden NEJ. Kan ni ge ett tips på hur jag kan övertala mina föräldrar? Jag kommer inte skriva något dumt på bloggen.

ATT BLOGGA

Att blogga är ett fantastiskt sätt att göra sin röst hörd. På bloggen kan unga tjejer skapa debatt, tala till punkt, prata ut och hitta vänner för livet. Idag är det fler tjejer som bloggar än som inte gör det. Den typiska bloggaren är en tjej mellan 16-20 år.⁸ De allra flesta bloggar för några få läsare och använder den för att berätta om sin vardag, ungefär som en dagbok.

En del bloggerskor får massor av läsare och bloggen kan utvecklas till att bli mer eller mindre kommersiell. Det händer ibland att tjejer blir kritiserade i massmedier för att inte vara bra förebilder på sina bloggar. Ofta råkar främst tjejer som bloggar om mode och den egna vardagen ut för kritiska röster. Detta går i linje med de normer som råder i samhället i stort. Intressen som många tjejer utövar nedvärderas ofta och ses som ytliga och oviktiga.

Samtidigt ser vi att andelen tjejer som hör av sig till jourerna och undrar över hur de kan få samma kropp som några av de mest kända bloggerskorna ökar. Å andra sidan finns lika många förebilder i bloggar som det finns i traditionella massmedier. Snarare behöver vi gå till roten av problemet och visa på alla de normer tjejer förväntas leva upp till i samhället och gemensamt ta ansvar för den press det medför.

En del som bloggar känner att vuxna i deras närhet inte förstår varför de lägger ner tid på att uppdatera sina bloggar. Många mejl till tjejjourer handlar om en förälder eller ett äldre syskon som kritiserar det som den stödsökande tjejen skriver och varnar för att det inte är bra att dela med sig av sina tankar till för många människor.

De allra flesta unga är väl medvetna om att det är många som kan se det som läggs ut på nätet. Ibland kan det vara lätt att glömma att även föräldrar och lärare kan se det som man skriver, men andra gånger kanske det är just det man vill.

Det är inte ovanligt med kränkningar på bloggar och i kommentatorsfält. Det är viktigt att vi tydliggör att det inte är någon skillnad att uttrycka sig online jämfört med offline. En kränkning är en kränkning oavsett var den sker.

Är så sårad för något min kompis skrev på min blogg. Jag kan inte ta upp det offline. Jag tror att om jag gör det så kommer det bara sluta med att jag slår ner henne. Men vad ska jag göra?! Att blogga är typ som min dagbok!

Ofta är de som kommenterar någon i ens bekantskapskrets. De negativa kommentarerna är inte något som dyker upp enbart på nätet och det är heller inte det enda som finns där. Det är viktigt att vi ser hela bilden. Om vi inte ser nätet eller bloggarna som ett problem kan vi lättare komma till kärnan av en situation. Många oroar sig däremot över elaka kommentarer från anonyma besökare. Kajsa Klein som är medieforskare på Stockholms universitet, menar att vi skulle kunna se på en stor del av de elaka kommentarer som kommer till bloggar som spam, något som vi plockar bort, och inte bryr oss så mycket om.⁹ Men på en individuell nivå påverkar det oss om vi dagligen får en drös elaka kommentarer kring hur vi ser ut och vad vi gör.

Trots detta tycker många att de fina och peppande kommentarerna stärker och väger upp det som är mindre bra. På Tjejjouren.se kommer dagligen blogginlägg kring månadens tema, som kan handla om allt från smink till familjen eller musik. Många tjejer har med hjälp av bloggen utvecklat både ett värdefullt socialt kontaktnät och fått möjlighet att uttrycka sig med hjälp av webbkamera, tangentbord eller skissbräda.

VAD SÄGER LAGEN?

Ingen har rätt att skriva elaka saker om någon annan på sin blogg, men det är inte alltid ett brott. Att däremot sprida lögnar eller hitta på saker om någon rubriceras som förtal och är lika olagligt på nätet som i skolan eller på en arbetsplats.

På många bloggportaler finns det anmälningsknappar där det går att anonymt anmäla de texter och bilder som är kränkande. Även om många bloggportaler själva har ett ansvar att se till att texter inte är kränkande är det den som skrivit texterna som kan göra sig skyldig till brott.

Utsatt på nätet

När unga tjejer upprörs över något på nätet är det kränkningar som nämns i första hand. Det kan handla om kränkande meddelanden, eller att någon lägger ut en bild som känns sårande. Kränkningar och trakasserier som tidigare fanns på skolgården finns nu också på nätet och i mobiltelefonen. För den som är utsatt innebär det en ständig utsatthet och att hot och kränkningar kan spridas fortare och till fler personer än tidigare. Samtidigt gör tekniken att det är lättare att anmäla till skola eller polis eftersom det ofta finns spår i form av loggar, textmeddelanden eller digitala bilder.

Kränkningar på nätet är oftast nära sammankopplade med de kränkningar som redan finns på skolan eller på arbetsplatsen. Många av de utsatta vet vem det är som utsätter dem.¹⁰ Det är ofta samma personer som blir utsatta och samma personer som utsätter oavsett om det sker offline eller online.

I skolkorridorerna skriker de efter mig och på nätet blir jag mobbad. De håller på och skriver hot på min blogg, Jag försöker spela glad men ibland orkar jag inte svara på saker i klassrummet. Jag sitter bara och tittar på läraren som om han skulle vara dum i huvudet. Jag orkar inte mer.

Det kommer ofta mejl där tjejer berättar om kränkningar. Ibland är hon eller en kompis utsatt och ibland är det hon själv som kränker. Det är viktigt att vi inte gör skillnad på vad som händer offline och online. En kränkning är en kränkning oavsett var den sker. Om en stödsökande berättar om sin eller någon annans utsatthet är det bra att vara tydlig med att det hon eller någon annan råkat ut för är fel.

Om hon själv är förövare så säg att det var starkt av henne att höra av sig och fråga henne vad hon själv tänker om situationen. Genom att belysa hur det kan kännas för den andra personen och hur hon tror att hon skulle känt om situationen hade varit den omvända kan vi skapa reflektion och eftertanke. Det är viktigt att vi vågar se att det även finns förövare bland de stödsökande.

HUR GÖR JAG?

Om en kränkning har skett på ett nätforum så börja med att kontakta företaget som står bakom sidan. De flesta webbplatser har egna regler som användarna ska följa och funktioner där det går att rapportera vad som hänt. Om en användare bryter mot reglerna kan företaget ge en varning, stänga användarkontot, se till att användarens internetabonnemang stängs eller göra en polisanmälan.

Om du vill anmäla en kränkning på nätet och det inte finns kontaktinformation på webbplatsen, är det bra att veta vilken leverantör eller vilket webbhotell du ska skicka anmälan till. Titta på Datainspektionens hemsida för tips och råd.

Det är viktigt att vi inte gör skillnad på vad som händer offline och online. En kränkning är en kränkning oavsett var den sker.

KRÄNKNINGAR PÅ NÄTET I SIFFROR

- Studier visar att mellan 10-20 % av alla unga blir utsatta kränkningar på nätet.¹¹
- 62 % av de som utsatts för kränkningar online uppger att det även sker offline. 60 % vet vem det är som utsätter dem.¹²

VAD SÄGER LAGEN?

Om någon kränker och hotar kan den göra sig skyldig till olaga hot, förolämpning eller sexuellt ofredande, beroende på hur kränkningarna ser ut. Har kränkningarna kopplingar till skolans verksamhet, är skolan skyldig att utreda situationen. Detsamma gäller arbetsgivare om kränkningarna är kopplade till jobbet.

Spridning av sexuella bilder

Vi var inne på msn några gånger och han bad mig sitta i bh och visa bröstet så att han kunde ta en bild. Jag stannade vid att bara sitta i bh för jag ville inte visa bröstet.

På många nätforum går det att lägga upp sexiga bilder på sig själv för att få dem kommenterade och rangordnande av andra medlemmar. Men det kanske inte är den vanligaste formen av så kallad sexuell exponering. Snarare handlar det om att lägga upp en bild på sig själv i ett fotoalbum eller på sin profil. Anledningen till att någon vill det skiftar självklart från person till person. Ibland kan det handla om att söka bekräftelse eller att vilja förstärka ett bra självförtroende, bearbeta komplex eller bättra på en dålig självkänsla.¹³ Andra gånger kanske det inte ligger så mycket mer bakom än att vilja kommunicera vilka som hängt med en på stranden eller vilka kläder som kommer att användas när ens partner hälsar på.

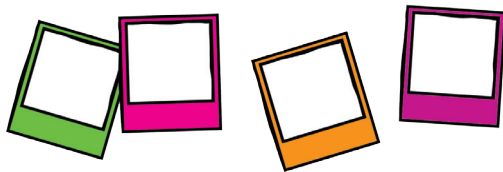
En del tjejer har noga tänkt igenom vilka delar av kroppen eller ansiktet de vill visa upp. Kanske väljer de att inte visa könsorgan och ansikte på samma bilder, eller tar bort kännetecken som tatueringar eller födelsemärken från foton. Andra tycker inte att det spelar så stor roll om någon skulle känna igen dem. Oavsett anledning möts ofta unga tjejer av fördömande från andra unga och vuxna för bilder som läggs upp. Det här hänger samman med övriga förväntningar och normer kring hur tjejer ska vara och se ut.

När det gäller **ofrivillig exponering** kan det vara tecken på att ett fysiskt övergrepp har skett. Det kan till exempel handla om övergreppsbilder som cirkulerar på olika hemsidor, men det kan också vara en bild som tas i skolans omklädningsrum och som sedan sprids bland klasskompisar. Eller en bild som var avsedd för en partner men som skickas vidare när förhållandet tagit slut. En frivillig exponering kan alltså bli ofrivillig om bilden tas ur sitt sammanhang.

Att bilder sprids mot någons vilja ökar i takt med att bildbaserade forum som Facebook och Bilddagboken blir allt vanligare. Många av sajterna där det går att lägga upp bilder är utformade så att de inger känslan av kontroll över det material som läggs ut. Men det kan gå fort för en bild att tas från ett sammanhang till ett annat och då kan det vara svårt att få bort den.

Om en stödsökande fått en bild spridd mot sin vilja är det viktigt att klargöra att hon inte själv är ansvarig. Det har ingen betydelse om det var hon som la ut bilden från första början. Det är den som sprider bilden som bär ansvaret.

Om en bild hamnat på ett ställe som inte känns bra och den som lagt upp den inte vill ta bort den går det ofta att kontakta sidans administratörer och be om hjälp. Läs mer på Datainspektionens hemsida om hur du ska gå tillväga för att anmäla en bild.

SPRIDNING AV BILDER OCH SEXUELL EXPONERING I SIFFROR:

- 9 % av tjejer i åldern 16-25 har lagt upp sexiga bilder eller klipp av sig själva. (Bland killar har 6 % samma erfarenhet).
- 2 % i gymnasieskolans årskurs tre har erfarenhet av att bilder spridits mot deras vilja de senaste 12 månaderna.
- Fler killar än tjejer har själva spridit bilder eller filmklipp av andra som inte ville eller visste om det. (3,1 % jämfört med 0,5 %).¹⁴

VAD SÄGER LAGEN?

Att ha fått kränkande bilder spridda mot sin vilja kan handla om förtal eller eventuellt sexuella trakasserier. Det sistnämnda finns reglerat i diskrimineringslagen och kan ske på till exempel arbetsplatser eller i skolan. Om någon hotar att sprida bilder eller filmer kallas det för olaga hot.

Det är barnpornografibrott att visa barn (under 18 år) i pornografiska bilder, att ha sådana bilder på sin dator eller att sprida dem. Även unga personer kan göra sig skyldiga till barnpornografibrott när de sprider sexuella bilder eller filmer. Det är straffbart från 15 års ålder.

- 85 % anger att bilden försvunnit från ett forum när de anmält den på sidan via abuse/report länken.¹⁵
- 18 % i gymnasieskolans årskurs tre har varit med om att en person under det senaste året, som de enbart känt via nätet, bett dem att skicka sexuella bilder av sig själv (3 % (av alla) har skickat bilder/filmer).¹⁶

Sexuell grooming på nätet och ”fula gubbar”

På löpsedlar och i tidningar varnas det ofta för ”snuskgubbar” som kontakter unga tjejer i sexuella syften. Äldre män som ställt sexuella frågor, gjort sexuellt kränkande uttalanden, försökt förmå tjejerna att visa upp sig eller blottat sig för henne framför webbkameran. Det är självklart viktigt att informera om att det finns folk som lurar på nätet, men bilden av en snuskgubbe stämmer sällan. Ofta är den som utsätter i samma ålder eller bara lite äldre än den som utsätts och det behöver inte heller vara någon som är helt okänd. Personen ifråga kan till och med vara någon som den utsatta tycker mycket om. Fokus på snuskgubbar riskerar att osynliggöra annan form av utsatthet och i värsta fall leda till att färre söker stöd.

Jag blev våldtagen av två kompisar i helgen. Nu vågar jag inte anmäla. Killarna är jättesnälla och snygga och jag har varit ihop med en av dem. Vem skulle tro på min historia?

De tjejer som har lärt känna någon på nätet och sedan råkat illa ut vid ett möte offline har ofta haft kontakt med förövaren under en lång tid. Det kan vara någon hon känner eller så har det känts som att personen förstått hennes känslor och ofta har de delat samma intressen och tankar. I stunder när livet varit ledsamt kan den här personen verka förstående och finnas tillhands att prata med. Efter ett tag är personen inte alls en främling utan en nära kompis eller en förälskelse. Det kan därför vara extra svårt och jobbigt om personen visar sig vara ute efter något annat. Sex till exempel.

En vuxen person får inte träffa någon under femton med syfte att ha sex. Det spelar ingen roll om ungdomen själv gått med på att träffas. Det är viktigt i stödsamtal att betona att tjejen inte gjort något fel i situationen även om det var hon som tog initiativet till att träffas. Det är vanligt att fortfarande ha känslor till en person och samtidigt känna sig lurad. Låt den stödsökande själv komma till tals och lyssna på hennes berättelse utan att döma eller skuldbelägga.

Som stödverksamhet är det viktigt att vara lyhörd för obehag inför alla typer av möten på nätet, oavsett om det hänt en gång eller pågått en längre tid.

Nästan hälften av alla unga tjejer har upplevt att någon på nätet försökt få dem att prata om sex eller skicka bilder med sexuellt innehåll när de inte velat det.¹⁷ Vill någon utsätta någon annan för brott är nätet en tacksam arena då det går att nå många unga samtidigt och sannolikheten att någon ska svara är hög. Många tjejer säger att de inte bryr sig så mycket om den här typen av förfrågningar. De blockerar personen eller säger till den att sluta. Samtidigt är det vanligt att känna obehag för det.¹⁸ Det är viktigt att ta på allvar. På kort sikt kanske det inte är ett större problem, men kan det göra något med ungas tjejers självkänsla på längre sikt? Att ständigt få förfrågningar och anspelningar som inte är välkomna? Det är viktigt att vi synliggör de obehagskänslor många känner utan att för den saken skall bygga upp ett stort problem som de unga tjejerna inte känner igen sig i.

Det är inte ovanligt att lära känna någon på nätet och sedan träffa den personen offline. Ett fåtal procent har upplevt att personen de först lärt känna på nätet försökt övertala dem till sex och hälften av dessa har upplevt att de blivit pressade eller tvingade till sex. Problematiska möten offline är vanligare bland transpersoner och tjejer som identifierar sig som homo- och bisexuella som i något högre grad använder nätet i sexuella syften än heterosexuella och cispersoner.

HUR GÖR JAG?

I stödverksamheten är det viktigt att vara lyhörd för den stödsökandes obehag inför alla typer av möten på nätet, oavsett om det hänt en gång eller pågått en längre tid.

Han skriver till mig hela tiden om sex och jag har blivit rädd för honom. Ska jag blocka honom och glömma allt? Ps. jag vill inte såra honom.

Många tjejer som kontaktar jourerna har frågor om relationer. Ofta finns inga enkla svar, men den stödsökande kan få hjälp att sätta ord på det som känns svårt. Ibland kan det kräva mod att våga säga ifrån till någon som betett sig illa, eller blocka personen i fråga. Kanske är man rädd att såra eller uppfattas som oschysst. Vi kan finnas där för den stödsökande och lyssna, stötta och ge kraft. Det kan även vara bra att uppmuntra till reflektion kring förväntningar som finns i kontakter online och offline. Är det olika förväntningar? Vem bär ansvar för att en relation ska kännas bra?

Inom tjejjourrörelsen är ålderskillnad mellan partners något som diskuteras. Det kan vara svårt att inte gå in med färdigformulerade lösningar till tjejer som har en partner som är mycket äldre än de själva. Det är ofta lätt att göra tolkningar om vem som kontaktar vem på nätet som går i linje med den "fula gubben".

Hej, jag har träffat en kille på internet. Det ända stora problemet är att han är 34 och jag är 14. Nu undrar jag om vi skulle kunna bli ett par?

När vi diskuterar ålder ska vi inte förmedla vår egen personliga åsikt. Ofta är det bra att istället fråga vad hon själv tänker kring ålderskillnaden. Lyft olika sätt att tänka kring ålder, erfarenhet och relationer. Om hon skulle vara under femton och hennes eventuella partner över, kan vi berätta om lagen och hur de tänkt som skrev den. Att lagen är till för att skydda unga personer mot att bli utnyttjade av någon som är äldre.

SEXUELLA KONTAKTER I SIFFROR

- Nästan 50 % av tjejer mellan 16-25 år har varit med om att någon på nätet försökt få dem att prata om sex eller skicka bilder med sexuellt innehåll när de inte velat det. (Detta kan jämföras med 13 % av killarna.) Bland tjejer som definierar sig som homo- och bisexuella eller transpersoner är andelen cirka 65%.
- 2,5 % av tjejerna i gymnasieskolans årskurs 3 har blivit pressade eller tvingade till sex av någon de först lärt känna på nätet. I undersökningen bland RFSL:s medlemmar uppger 3.3 % av de som definierar sig som tjejer samma sak och 5 % av de som definierar sig som transpersoner.¹⁹

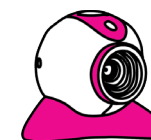
Sex över webbkameran

Många unga har erfarenhet av att ha sex via webbkameran.²⁰ En del använder kameran för att upprätthålla långdistansförhållanden och andra för pirret att träffa okända kontakter. En större andel tjejer än killar uppger att det ger möjlighet till en snabb bekräftelse.²¹

Att ha webbkamerasex handlar om att göra sexuella saker själv, eller titta på någon annan. Tjejer uppger framförallt att de använt kameran till att titta på när andra onanerat eller att de gett en partner oralsex framför andra.²² Det kan kännas tryggt att testa vad som passar en över datorn utan att riskera att råka ut för någon oönskad närkontakt. Å andra sidan kan det vara svårt att värja sig från någon som visar upp sig på andra sidan skärmen.

Det är lätt för den som tittar att kopiera sidan, spara den eller sprida den vidare. Många tycker att det är viktigt att känna personen som de visar upp sig för.²³ En del tycker en viktig komponent är anonymitet och möjligheten att få sex med okända personer som de inte behöver ha någon relation med.

En del unga använder webbkameran för att visa upp sig i en sexuell situation mot ersättning. I vissa fall kan det handla om unga tjejer med stort behov av bekräftelse från omgivningen. Det är viktigt att ge alternativ till yttre bekräftelse genom att stärka möjligheten att även kunna bekräfta sig själv. Framförallt behöver vi utgå från hennes unika situation och lotsa henne vidare därifrån.

WEBBKAMERASEX I SIFFROR

- 75 % av unga och unga vuxna har erfarenhet av webbkamerasex.
- Nästan en tredjedel uppger att man använder kameran för att sudda ut geografiska gränser.
- 11 % av kvinnorna som provat webbkamerasex ser inget positivt med erfarenheten (jämfört med 4 % av männen)²⁴

Porr

Det är nästintill omöjligt att definiera vad porr är. Nätet erbjuder en enorm variation av porr, erotik och allting däremellan. Generellt kan sägas att det som skiljer porr från andra filmer och böcker som innehåller sexscener, är att porr fokuserar på just sexet. Syftet med porr är helt enkelt att göra folk kåta.

Det är framförallt vuxna som konsumerar och producerar porr. Men unga kan genom nätet vara med på de vuxnas arena på ett helt annat sätt än tidigare. De flesta kommer, vare sig de vill eller inte, i kontakt med porr under uppväxten. Tjejer uppger i större omfattning än killar att det var "äckligt" eller att de "önskar att de aldrig hade sett det."²⁵ Det behöver inte betyda att de inte tycker att det kan vara upphetsande och spännande. Många hör av sig till Tjejjouren.se med just funderingar kring att leta upp porr på nätet.

Jag är 12 år och jag kollar på porr, snälla säg vad jag ska göra! Jag har värsta ångesten!

När vi får frågor om porr kan vi ta upp olika sätt att se på porr och lyfta både positiva och negativa aspekter. Det är viktigt att problematisera att porr ofta framställer killar som dominant, drivande och ibland våldsamma och att tjejers maktunderläge erotiseras – och att synliggöra att killar varken är kåtare eller mer värda än vad tjejer är. Samtidigt är det viktigt att inte fördöma tjejen om hon tittar på porr eller blir upphetsad av vissa bilder. Uppmuntra till fantiserande och experimenterade men försök vidga hennes vyer – att sex och lust kan vara en massa saker.

Jag har ett problem. Igår så sökte jag på bilder: Porr. Min pappa brukar låna min dator ibland och då kan man se vilka sidor jag gått in på! Hjälp, Vad ska jag göra?

Ibland får vi frågor från tjejer som vill veta hur de ska dölja för föräldrar att de tittat på porr. För att ta bort information om en specifik webbplats behöver du gå in på Verktyg i internetmenyn och klicka dig in på inställningar och sekretess.

PORR I SIFFROR

- 15 % av tjejer (12-16 år) har sett porr på internet. (40% av killarna har sett porr på internet).
- 48 % av tjejerna som sett porr brydde sig inte eller tyckte inte det var något särskilt. (47 % av killarna tyckte likadant).
- 5 % av tjejerna gillade vad de såg (24 % av killarna gillade vad de såg).²⁶

Sex mot ersättning

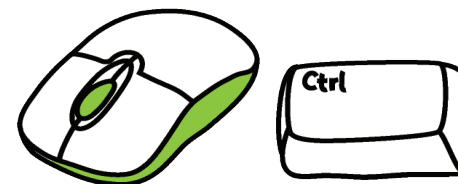
Jag behöver pengar så grymt mycket. En man erbjöd mig 800 kronor för varje gång jag visar mig utan kläder på cam.

Många unga har svårt att identifiera sig med bilden av prostitution. Det finns en föreställning av hur prostitution ser ut och var personer säljer sex. Om vi istället använder begreppet *sex mot ersättning* kan vi öppna upp fler möjligheter till samtal. Den sexuella tjänsten kan vara att visa sitt könsorgan för någon, låta sig fotograferas eller filmas naken i sexuella situationer, onanera inför någon, oralsex, vaginalt samlag, analsamlag med mera. Ersättning för sex behöver inte handla om pengar i handen utan istället vara cigaretter, ett kontantkort till mobilen, ett par drinkar eller erbjudande om ett modellkontrakt.

Jag är medlem på en sida och en kille sa att han skulle ge mig bonus om jag visade mig i cam.

Nätet är den allra vanligaste platsen för kontakter om att få eller ge ersättning för sex. Ungefär 1,5 % av unga i årskurs 3 på gymnasiet uppger att de fått något för en sexuell handling eller själva har erbjudit sex mot ersättning.²⁷ Det är inte fler idag jämfört med innan internet. Det är något fler unga killar som fått ersättning för sex än tjejer och större andel transidentifierade än cispersoner.

Det är viktigt att inte förutsätta att tjejer med erfarenhet av sex mot ersättning har en klar och entydig problembild. Många har en problematisk livssituation i övrigt. Det kan vara tjejer med låg självkänsla och liten möjlighet att sätta gränser. Att söka upp situationer som av olika anledningar inte känns bra kan vara ett självdestruktivt sätt att få bekräftelse och känsla av eget värde.

Studier visar att sexuella övergrepp och erfarenhet av sex mot ersättning ofta hänger ihop.²⁸ Att ha erfarenhet av att få ersättning för sex kanske just nu känns som det minsta bekymret i ett kaotiskt liv. Det kan vara lätt att magkänslan tar överhand och att vi glömmer vad den stödsökande faktiskt vill ha hjälp med. Var lyhörd, lyssna på vad hon behöver och utgå från det.

Sex mot ersättning är ett område där det kan vara lätt att magkänslan tar överhand och att vi inte utgår ifrån vad den stödsökande faktiskt vill ha hjälp med.

Det finns en hel del myter kring vem som köper sexuella tjänster. Ofta förekommer en bild av en äldre man som köper sex av en yngre kvinna. Men den som stått för ersättningen är oftast yngre, kanske mellan 25 och 35 år, och ibland en kvinna.²⁹ Ibland kan föräldrar vara inblandade. Det kan handla om en mamma eller pappa som uppmuntrat dotterns försäljning av sex och haft ekonomisk vinning av det.

SEX MOT ERSÄTTNING I SIFFROR:

- 1.5 % (1.2 % av tjejer och 1.7 % av killar) i årskurs tre på gymnasiet anger att de fått ersättning för sex.
- 17,1 % av transpersonerna i årskurs 3 på gymnasiet.
- 14,5 % av killarna i RFSL:s medlemsundersökning.
- 3,7 % av tjejerna i RFSL:s medlemsundersökning.
- 11,5 % av transpersonerna i RFSL:s medlemsundersökning.
- 43,3 % av ungdomar mellan 16-25 år tycker det är ok med sex mot ersättning om bägge parter är med på det.
- Genomsnittsålder första gången någon har sex mot ersättning är 14. 9 år (RFSL: 17,8 år) 80 % har fått ersättning färre än fem ggr (RFSL:s medlemsundersökning uppger 61 % samma sak).³⁰

VAD SÄGER LAGEN?

Sexköpslagen är till för att skydda den som säljer sex och gör det förbjudet att köpa, men inte att sälja sex i Sverige. Människohandel, koppleri och grovt koppleri är brottsligt. Det innefattar den som utnyttjar att någon annan har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och/eller den som upplåter en lägenhet att användas för sexuella förbindelser mot ersättning.

HUR SKA MIN VERKSAMHET ANVÄNDA SIG AV NÄTET?

Min mattelärare la till mig på Facebook. Idag skrev han att jag var snygg och frågade om inte vi skulle träffas utanför skolan. Jag får ont i magen för det känns som han är läskig. Jag vet inte vad jag ska göra. Snälla hjälp snabbt!

Handlingsplaner för hur olika verksamheter ska använda sig av nätet är i sin linda. Trots att internet funnits som en del av vardagen i över 15 år så är det fortfarande outforskad mark för många av oss. Tjejjourer har använt sig av nätet i tio år och vi har fått utveckla våra verktyg efter vägen.

Vi har kommit fram till att nätet är en självklar arena där vi ska finnas och verka, men det är inte alltid självklart på vilket sätt. En del väljer att vara med i olika forum och många använder sig av det specialframtagna chattverktyget som lanserades i samband med Tjejjouren.se.

Det är omtvistat på vilket sätt vi ska använda oss av forum som Facebook. En del verksamheter, som skolor och fritidsgårdar, väljer att på Facebook ha kontakt med unga de möter i sin yrkesroll. Vissa är bara vän med de personer som själva söker upp dem, andra skickar aktivt ut egna vänförfrågningar.

Det finns de skolor som har en policy att inte bli kompis med elever på Facebook medan andra ser det som en tillgång. Det här är något som måste diskuteras, stötas och blötas i den enskilda verksamheten. Det är viktigt att vi byter erfarenheter kring det här mellan skolor, fritidsgårdar, tjejjourer och andra verksamheter som möter unga.

Avslut

... tusen fjärilar fladdrar inom mig varje gång Bim93 skrivit en kommentar på min vägg... är jag kär?

Ovanstående mejl damp ner i vår nationella frågelåda en tidig vårdag 2011. Tjejen som skrivit vet sannolikt redan svaret själv. Men det spelar ingen roll, hon vill bli bekräftad. Ett eget och unikt svar på sin fråga och hon vill ha vägledning. Att hålla någon i handen som säger JA! Vad kul att du hör av dig, vad modig du är, det du berättat kräver styrka. Vid tillfällena när det inte handlar om att vara kär kanske det som behövs är någon som säger; det hon gjorde mot dig var fel.

Någon gång kanske hon vill veta om vem som har skuld i en situation. Många gånger får vi säga att det hon utsatts för är olagligt. Ibland behöver hon någon som kan reda ut lite av det som är jobbigt. Kanske någon som ställer frågor som; finns det någon vuxen i din närhet du kan vända dig till? Du verkar ha en snäll vän, kan du prata med henne om det här? Och om det inte finns någon i närheten, så kan vi via nätet tillsammans finnas där för henne nästan jämt, dygnet runt, årets alla timmar. Genom vår samlade information, vår jourverksamhet och våra mejlboxar.

Nätet är en arena där vi har möjlighet att möta en bred grupp unga. Även den grupp som inte annars går till ungdomsmottagningen, till skolkuratoren, till föräldrar eller kompisar. Nu behöver vi se till att alla blir synliggjorda i vårt bemötande. Ett steg på vägen är att visa att vi förstår och är öppna för vad som händer på nätet och att vi därmed inte blundar för en stor del, kanske rent av den största delen, av ungas vardag.

Nättips

Tjejjouren.se

www.tjejjouren.se

Killfrågor.se

www.killfragor.se

Umo.se

www.umo.se

Medierådet

www.medieradet.se

Datainspektionen

www.datainspektionen.se

www.krankt.se

Surfalugnt.se

www.surfalugnt.se

Bris

www.bris.se

Ungdomsstyrelsen

www.ungdomsstyrelsen.se

Riksförbundet för sexuell upplysning

www.rfsu.se

**Riksförbundet för homosexuellas,
bisexuellas och transpersoners rättigheter**

www.rfsl.se

Endnotes

- 1 **Ungdomsstyrelsen (2009)** *Se Mig! Unga, Sex och Internet*, Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:9 Fritzes; Stockholm.
- 2 **Datainspektionen (2011)** *Ungdomar och integritet 2011*, Datainspektionens rapport 2011:1.
- 3 **Ungdomsstyrelsen (2009)** *Se Mig! Unga, Sex och Internet*, Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:9 Fritzes; Stockholm.
- 4 Ibid.
- 5 **Tikkanen, R. Abellsson, J. & Forsberg, M. (2011)** *UngKAB09 – Kunskaper, attityder och sexuella handlingar bland unga*, Göteborgs universitet: Institutionen för socialt arbete. Skriftserien 2011: 1
- 6 **Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. (2010)** Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Initial Findings. LSE, London: EU Kids Online.
- 7 **Hirdman Anja (2006)** *Tjejer är kroppar och killar är ansikten. Ungdomars självbilder på internet*. NIKK – magasin, Nordisk institut för kunskap om kön.
- 8 **Surfalugnt.se (2010)** *Feministisk potential ställs mot osunda ideal: unga tjejer dominerar på bloggen*. http://surfalugnt.se/wp-content/uploads/Unga_tjejer_dominerar.pdf Hämtat den 7 juli 2011.
- 9 Ibid.
- 10 **Stiftelsen Friends (2009)** Undersökningar om mobbnig på nätet. www.friends.se
- 11 **Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. (2010)** *Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Initial Findings*. LSE, London: EU Kids Online. Läs också att E-mobbningen gick ner 2010 men är 2011 på samma nivå som 2007. Dock är det fler som uppger att de drabbats negativt av att någon lagt ut bilder på dem. Tjejer uppger detta i högre grad än killar.
- 12 **Stiftelsen Friends (2009)** Undersökningar om mobbnig på nätet. www.friends.se
- 13 **Ungdomsstyrelsen (2009)** *Se Mig! Unga, Sex och Internet*, Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:9 Fritzes; Stockholm.
- 14 Ibid.
- 15 **Datainspektionen (2011)** *Ungdomar och integritet 2011*, Datainspektionens rapport 2011:1.
- 16 **Ungdomsstyrelsen (2009)** *Se Mig! Unga, Sex och Internet*, Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:9 Fritzes; Stockholm.
- 17 Ibid.
- 18 **Brottsofferförebyggande rådet (2007)** *Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet. Omfattning, karaktör, åtgärder*. Rapport 2007:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- 19 **Ungdomsstyrelsen (2009)** *Se Mig! Unga, Sex och Internet*, Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:9 Fritzes; Stockholm.
- 20 **Riksförbundet för sexuell upplysning (2011)** *Många användare på bilddagboken har erfarenhet av webcamsex*. <http://www.rfsu.se/sv/Sexualundervisning/Rapporter-och-studier/Sex-kroppen-och-relationer/Manga-anvandare-pa-Bilddagboken-har-erfarenhet-av-webcamsex/> Publicerar den 13 februari 2011. Hämtat den 7 juli 2011.
- Läs även att Kompetenscentrum Prostitution i Malmö stad gjorde under 2010 en större undersökning av sexhandel på internet. Rapporten *Handlar det om val? Sexhandel via community, chatt och portal* består av tre enkätundersökningar, varav en handlar om ungas sexvanor med webbkameror (webcam) på internet. Syftet var att visa hur och i vilken omfattning unga använder webcam i sexuella sammanhang med eller utan ersättning. Resultatet av studien visar att nästan tre fjärdedelar av dem som svarat har erfarenhet av webcamsex. Ett resultat som går emot tidigare studier. Men enligt projektledaren Niclas Olsson har de som svarat på enkäten hämtats från nätsajten Bilddagboken, ett forum som är inriktat på utseende och att visa upp sig, och antas därmed ha större erfarenhet av webcam och webcamsex än unga i allmänhet.
- 21 *Handlar det om val? Sexhandel via community, chatt och portal* – En rapport om försäljning och köp av sexuella tjänster via Internet och som ger en bild av hur och vilken omfattning unga använder webcam i sexuella sammanhang. Malmö stad Sociala resursförvaltning. (2010)
- 22 Ibid.
- 23 Ibid.
- 24 Ibid.
- 25 **Medierådet (2010)** *Ungar & Medier 2010 – Fakta om barns användning och upplevelser av medier*.
- 26 Ibid.
- 27 **Ungdomsstyrelsen (2009)** *Se Mig! Unga, Sex och Internet*, Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:9 Fritzes; Stockholm.
- 28 Ibid.
- 29 **Abellsson, J. & Hulusjö, A. (2008)** *I sexualitetens gränstrakter – en studie av ungdomar i Göteborg med omnejd sm säljer och byter sexuella tjänster*. Social resursförvaltning, Göteborg.
- 30 **Ungdomsstyrelsen (2009)** *Se Mig! Unga, Sex och Internet*, Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:9 Fritzes; Stockholm.

**Vi båda är jättekära,
men han tror att jag är
21 och heter Izzi är blond
och har stora bröst, när jag
bara är tolv och heter
nått annat.**

**I skolkorridorerna
skriker de efter mig
och på nätet blir
jag mobbad.**

**Jag har lite funderingar kring
orgasmer. Jag tycker det är jätteskönt
men jag kan nästan bara få dem på ett sätt;
genom internet, är det fel?**

Mobbing, övergrepp och självdestruktivitet äger rum online såväl som offline, liksom förälskelser, sex och nya vänskaper. När livet för många pågår lika mycket online som offline, ställs vi som jobbar med stöd inför nya utmaningar och möjligheter.

Det här är en skrift för dig som möter unga på till exempel en tjejjour, en ungdomsmottagning eller en fritidsgård. Den slår hål på myter om nätfaror, uppmanar till att motverka de risker som finns i ungas liv på nätet och ger verktyg för ett bättre stödjande arbete med unga.